

VERZEKERINGEN IN DE BOUW

Verzekeringen in de bouw

Kristof UYTTERHOEVEN
(ed.)

 INTERSENTIA

Antwerpen – Gent – Cambridge

Verzekeringen in de bouw
Kristof Uytterhoeven (ed.)

© 2021 Lefebvre Sarrut Belgium NV
Hoogstraat 139/6 – 1000 Brussel

ISBN 978-94-000-1167-0
D/2021/7849/66
NUR 822
Gedrukt in de Europese Unie

Verantwoordelijke uitgever: Paul-Etienne Pimont, Lefebvre Sarrut Belgium NV
Lay-out: Crius Group, Hulshout
Omslagontwerp: Grafische vormgeving bv
Omslagbeeld: © Shutterstock – Nuchao

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Ondanks alle aan de samenstelling van de tekst bestede zorg, kunnen noch de auteurs noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in deze uitgave zou kunnen voorkomen.

Dit boek is eveneens digitaal beschikbaar op www.stradalex.com en www.jurisquare.be.

VOORWOORD

Verzekeringen zijn niet meer weg te denken uit ons dagelijkse leven. Zonder verzekeringen geen economie. Zo lag op het einde van Mobutu's regeerperiode de economie in Zaïre nagenoeg plat om de eenvoudige reden dat er geen betrouwbare verzekeringsonderneming meer actief was in het land. De enige verzekeringsonderneming was genationaliseerd. Ze inde de premies, maar deed geen uitkeringen bij schadegevallen. Aangezien de Zaïrese ondernemers en handelaars zich niet meer deugdelijk konden verzekeren, werden er nog nauwelijks economische initiatieven genomen. Het ondernemerschap was voor een groot stuk verloren gegaan.

Maar verzekering is niet alleen van wezenlijk belang voor de economie. Ze vervult een even belangrijke maatschappelijke rol door de schadeloosstelling van slachtoffers te garanderen. We kennen allemaal het desastreuze effect van een onderneming die plots verdwijnt na een belangrijke aansprakelijkheid te hebben opgelopen omdat ze niet of onvoldoende verzekerd was.

Wat waar is voor de economie in haar geheel, geldt voor elke economische sector. De bouwsector is lange tijd "gespaard" gebleven van bijzonder gereguleerde verzekeringen. Daar is verandering in gekomen toen de wetgever in 2006 architecten toeliet om hun activiteit binnen het kader van een rechtspersoon uit te oefenen met behoud van de voordelen van de beperkte aansprakelijkheid (wet 15 februari 2006). Een unicum voor een vrij beroep in België. Artsen, advocaten, apothekers, boekhouders, notarissen ... die hun activiteit binnen een vennootschapsvorm uitoefenen, blijven persoonlijk en volledig aansprakelijk voor de begane fouten en tekortkomingen. Als tegenhanger voor de beperkte aansprakelijkheid werd de architect wettelijk verplicht een aansprakelijkheidsverzekering af te sluiten. Deze verzekeringsplicht werd voor het Grondwettelijk Hof aangevochten. De Orde van architecten was van oordeel dat het opleggen van een verplichte beroepsaansprakelijkheidsverzekering aan alleen architecten discriminatoir is. Voor andere actoren in de bouwsector (bv. de aannemers) bestond de verzekeringsverplichting niet. De meeste aannemers sloten dan ook geen aansprakelijkheidsverzekering af voor de dekking van hun contractuele aansprakelijkheid tegenover de bouwheer. Dit leidde tot het perverse effect dat, in geval van problemen, de bouwheer er alle belang bij had de architect aansprakelijk te stellen omdat diens aansprakelijkheid verzekerd was. In zijn arrest van 12 juli 2007 stelde het Grondwettelijk Hof vast dat de hoven en rechtbanken architect en aannemers vaak *in solidum* veroordelen,

veelal met het oogmerk de benadeelde bouwheer te beschermen. De rechter weet immers dat de architect wettelijk verplicht verzekerd is, maar de aannemer niet. Het Grondwettelijk Hof besloot dan ook tot een feitelijke discriminatie van de architecten als gevolg van de onbestaanbaarheid van een analoge verzekeringsplicht in hoofde van de overige actoren in de bouwsector. Maar het Hof oordeelde dat alleen de wetgever bij machte is hieraan te verhelpen.

Het heeft vele jaren geduurd alvorens de wetgever hierop is ingegaan. Ondanks de soms schrijnende situatie van mensen die hun spaarcenten hadden besteed aan de bouw van een onroerend goed dat naderhand gebrekkig blijkt en/of niet beantwoordt aan de geldende eisen en normen, terwijl de betrokken aannemers verzuimden de vastgestelde gebreken en mankementen recht te zetten, is de aannemingssector zich lange tijd blijven verzetten tegen wat als een maatschappelijke noodzaak aanvoelde. Pas met de wetten van 31 mei 2017 en 9 mei 2019 poogde de wetgever aan hoger geschetste euvels tegemoet te komen. De wet van 31 mei 2017 voerde de verplichte verzekering van de tienjarige aansprakelijkheid in voor aannemers, architecten en andere dienstverleners in de bouwsector. De wet van 9 mei 2019 maakte vervolgens de beroepsaansprakelijkheidsverzekering verplicht, maar beperkte deze verzekeringsplicht tot architecten en andere dienstverleners in de bouwsector. Andere dienstverleners zijn diegenen (natuurlijke of rechtspersonen) die hoofdzakelijk immateriële (lees: intellectuele) prestaties verrichten in het kader van onroerende werken. De aannemers, die materieel werk leveren, vallen buiten het toepassingsgebied van de wet van 9 mei 2019, zodat er op verzekeringsvlak nog altijd een discrepantie bestaat tussen architecten, aannemers en andere actoren uit de bouwsector, behalve wat betreft de verplichte verzekering inzake de tienjarige aansprakelijkheid, maar dan nog wel beperkt tot de woningbouw. Merk op dat bouwpromotoren aan elke verzekeringsplicht ontsnappen.

De twee verplichte aansprakelijkheidsverzekeringen ingevoerd door de wetten van 2017 en 2019 worden uitvoerig besproken in de hoofdstukken 1 en 2 van het boek, met de welgekomen bijzonderheid dat er evenveel aandacht wordt besteed aan het handhavingsrecht als aan het materieel recht.

Hoofdstuk 3 is gewijd aan de ABR-verzekering ('alle bouwplaatsrisico's'). De ABR-verzekering is zowel een zaakverzekering (beschadiging en verlies van het bouwwerk in oprichting en van machines en materiaal nodig voor de uitvoering van de werken) als een aansprakelijkheidsverzekering (buitencontractuele aansprakelijkheid van bouwheer, aannemers en andere contractueel bedongen verzekerden tegenover derden voor schade die het gevolg is van de uitvoering van de verzekerde bouwwerken). Het betreft een complexe combinatiepolis die tal van risico's dekt, gaande van *all risk*-schade (bv. ingevolge regen, storm, overstrooming, hagel, vorst, blikseminslag, grondverzakkingen en -verschuivingen, brand, ontploffing, diefstal, ongevallen op de bouwplaats) tot de buitencontractuele aan-

sprakelijkheid tegenover derden. In dat laatste verband wordt tevens de interessante problematiek van de dekking van burenhinder behandeld. De ABR maakt niet het voorwerp uit van een bijzondere reglementering. Ze wordt beheerst door de algemene Verzekeringwet van 4 april 2014. Bij de bespreking wordt dan ook nuttig herinnerd aan de algemene verzekeringsrechtelijke beginselen die voor de ABR-praktijk van belang zijn, zoals de regeling aangaande de reddingskosten, het subrogatoir verhaal van de ABR-verzekeraar (in welbepaalde omstandigheden ook tegen medeverzekerden), de rechtstreekse vordering van de benadeelde tegen de ABR-verzekeraar, de samenloop met andere verzekeringen, zoals de BA-uitbating en de beroepsaansprakelijkheidsverzekering.

In hoofdstuk 4 komen alle andere niet verplichte bouwverzekeringen aan bod, zoals genoemde BA-uitbating en beroepsaansprakelijkheidsverzekering, alsmede de BA na levering en de bedrijfsschadeverzekering.

In de hoofdstukken 5 en 6 wordt aandacht besteed aan de vele aspecten rond een bouwgeschil, zoals o.m. de leiding van het geschil als prerogatief van de aansprakelijkheidsverzekeraar, het deskundigenonderzoek (m.i.v. de minnelijke expertise) en de dading. De minnelijke expertise is bijzonder interessant, omdat ze tussen partijen overeengekomen wordt. De wilsautonomie en contractuele vrijheid kunnen ten volle spelen. De minnelijke expertise biedt dan ook tal van mogelijkheden op het vlak van de bepaling van de opdracht van de deskundige(n), de modaliteiten van het uit te voeren onderzoek, de bewijswaarde van de deskundige vaststellingen, de vergoeding van de deskundige(n) enz.

Kortom, het voorliggende boek biedt een overzicht van alle mogelijke verzekeringen die pertinent zijn voor de bouw, bekeken zowel vanuit de optiek van de professionele bouwactoren als van de bouwheer en andere mogelijke schadelijgende derden. Het boek beperkt zich niet tot de zuivere verzekeringsaangelegenheden. De auteurs behandelen ook alle aspecten rond de oplossing van bouwgeschillen. Heel nuttig voor de praktizijn.

Een zeer volledig werk dus in een meestal niet zo goed gekende materie, een aantal sterk gespecialiseerde verzekeringsjuristen en advocaten niet te na gesproken. Een aanrader voor al wie, rechtstreeks of onrechtstreeks, betrokken is in het bouwproces of bij een bouwproject.

Prof. dr. Philippe COLLE
Vrije Universiteit Brussel
9 maart 2021

INHOUD

Voorwoord..... v

Hoofdstuk 1.

De verplichte bouwverzekeringen. Toepassingsgebied, inhoud en modaliteiten

Kristof UYTTERHOEVEN 1

I. De ontstaansgeschiedenis van de verplichte bouwverzekeringen..... 1

II. De wettelijk verplichte verzekering van de tienjarige burgerlijke aansprakelijkheid van aannemers, architecten en andere dienstverleners in de bouwsector van werken in onroerende staat (Wet-Peeters) 9

A. Inleiding..... 9

1. *Ratio legis* van de Wet-Peeters 9

2. Een verplichte verzekering van de tienjarige aansprakelijkheid..... 9

3. Een vereiste om het beroep van architect te mogen uitoefenen..... 12

B. Toepassingsgebied van de verplichte verzekering van de tienjarige aansprakelijkheid..... 12

1. Het toepassingsgebied *ratione personae*..... 12

a. Algemene regel 12

1) De bepaling van het toepassingsgebied *ratione personae*..... 12

2) Architecten 16

3) Aannemers 22

4) Andere dienstverleners in de bouwsector 31

5) Besluit 34

b. Uitzondering voor ambtenaren 36

2. Het toepassingsgebied *ratione materiae*..... 38

a. Een beperkte verzekeringsplicht 38

b. Welke aansprakelijkheid moet gedekt zijn?..... 39

1) Algemeen 39

2) Alleen de tienjarige aansprakelijkheid moet gedekt zijn 39

3) Beperkt tot de soliditeit, stabiliteit en waterdichtheid van de gesloten ruwbouw 48

	4) Beperkt tot woningen	50
	c. Welke activiteiten moeten gedekt zijn?	57
	d. De uitsluitingen van de verzekeringsdekking	57
	3. Het toepassingsgebied <i>ratione loci</i>	66
C.	Modaliteiten van de verplichte verzekering van de tienjarige aansprakelijkheid	67
	1. Wie zijn de verzekerden?	67
	2. Minimale dekkingsgrenzen	70
	3. Dekking in de tijd	72
	4. Soorten polissen	76
	5. Welke verzekeringsondernemingen kunnen de verplichte verzekering aanbieden?	76
D.	De borgstelling als alternatief voor de verzekeringsplicht	78
E.	Inwerkingtreding en overgangsbepalingen	81
III.	De wettelijk verplichte verzekering van de burgerlijke beroepsaansprakelijkheid van architecten, landmeters-experten, veiligheids- en gezondheidscoördinatoren en andere dienstverleners in de bouwsector van werken in onroerende staat (Wet-Ducarme)	84
A.	Inleiding	84
B.	Toepassingsgebied	85
	1. Het toepassingsgebied <i>ratione personae</i>	85
	a. De verzekeringsplichtige bouwactoren	85
	1) Algemeen	85
	2) Architecten	90
	3) Landmeters-experten	92
	4) Veiligheids- en gezondheidscoördinatoren	93
	5) Andere dienstverleners in de bouwsector	93
	b. Bijzondere regeling voor bepaalde werknemers	97
	c. Uitzondering voor ambtenaren	98
	2. Het toepassingsgebied <i>ratione materiae</i>	98
	a. Welke aansprakelijkheid moet gedekt zijn?	98
	b. De uitsluitingen van de dekking	100
	1) Een groot aantal toegelaten uitsluitingen	100
	2) Welke uitsluitingen zijn toegelaten?	102
	3. Het toepassingsgebied <i>ratione loci</i>	108
C.	Modaliteiten van de verplichte beroepsaansprakelijkheidsverzekering van de intellectuele beroepen in de bouwsector	109
	1. Wie zijn de verzekerden?	109
	2. Minimale dekkingsgrenzen	110
	3. Dekking in de tijd	112
	4. Soorten polissen	114
D.	Inwerkingtreding en overgangsbepalingen	114
IV.	Het Tarifieringsbureau en de Compensatiekas	115

A.	Het Tariferingsbureau	115
1.	Principe	115
2.	De oprichting van het Tariferingsbureau “Bouw”	117
3.	Werking van het Tariferingsbureau	118
4.	De tariferingsaanvraag	119
a.	Algemeen	119
b.	Proceduureverloop van de tariferingsaanvraag	121
5.	Informatieverplichtingen van de verzekeringsonderne- mingen	124
B.	De Compensatiekas(sen)	125
1.	Principe	125
2.	De erkenningsprocedure	126
3.	Het toezicht van de FSMA en de minister bevoegd voor verzekeringen	127
4.	Toepassing van sommige bepalingen van de Solvabiliteit II- Wet	129
5.	De informatieplicht van de verzekeringsondernemingen... ..	131
6.	Intrekking van de erkenning	131
V.	De deontologische verplichting van de architecten tot verzekering van de burgerlijke beroepsaansprakelijkheid, met inbegrip van de tienjarige aansprakelijkheid	131
VI.	Een (kritisch) besluit	134
A.	De Wet-Peeters en de Wet-Ducarme hebben hun doelstellin- gen slechts gedeeltelijk bereikt	134
B.	Een onduidelijke en onzorgvuldige wetgeving	139
C.	Een te fragmentarische benadering van aansprakelijkheid en verzekering	139

Hoofdstuk 2.

Handhavingsregeling

	Steven DE COSTER	143
I.	Afbakening: handhaving van de verplichte verzekeringen in de bouw ..	143
A.	Verplichte verzekeringen en handhaving	143
B.	Handhaving: bewijs en sanctionering	146
II.	De wettelijk verplichte verzekering van de tienjarige burgerlijke aansprakelijkheid van aannemers, architecten en andere dienst- verleners in de bouwsector van werken in onroerende staat (Wet- Peeters)	146
A.	Handhaving in de wet zelf	146
1.	Algemene regels van bewijs en handhaving, van toepas- sing op alle verzekeringsplichtigen	147
a.	De vermeldingen in contractuele documenten	148
b.	Het (individuele) verzekeringsattest	153

c.	Het globale (verzekerings)attest	167
d.	Het attest van borgstelling	170
e.	Het register van de verplichte verzekeringsovereenkomsten van de tienjarige burgerlijke aansprakelijkheid.	172
f.	Handhaving in geval van overdracht van zakelijke rechten	178
2.	Regels van bewijs en handhaving specifiek van toepassing op verzekeringsplichtige architecten	187
a.	Bewijs en handhaving via de Orde van architecten	188
b.	Bewijs en handhaving via de architectuurovereenkomst (en eventuele andere specifieke plichten van de architect in het kader van bewijs en handhaving)	204
c.	Bewijs en handhaving via de overheid	206
1)	Door de politiediensten en de procureur des Konings	207
2)	Door ambtenaren aangesteld door de minister bevoegd voor Economie (bestuurlijke handhaving)	210
3.	Regels van bewijs en handhaving specifiek van toepassing op verzekeringsplichtige aannemers en andere dienstverleners in de bouwsector	216
a.	Bewijs en handhaving via afgifte en bezit van een verzekeringsattest resp. een attest van borgstelling	216
b.	Bewijs en handhaving via de overheid	223
1)	Door de politiediensten en de procureur des Konings	223
2)	Door ambtenaren aangesteld door de Koning	224
B.	Handhaving buiten de wet zelf	229
1.	Handhaving door middel van nietigheid	229
2.	Handhaving door middel van ontbinding	239
3.	Handhaving door middel van aansprakelijkheid	240
4.	Handhaving door middel van de wet van 20 februari 1939 op de bescherming van de titel en het beroep van architect	242
III.	De wettelijk verplichte verzekering van de burgerlijke beroepsaansprakelijkheid van architecten, landmeters-experten, veiligheids- en gezondheidscoördinatoren en andere dienstverleners in de bouwsector van werken in onroerende staat (Wet-Ducarme)	246
A.	Handhaving in de wet zelf	246
1.	Algemene regels van bewijs en handhaving, van toepassing op alle verzekeringsplichtigen	247
a.	De vermeldingen in contractuele documenten	248
b.	Het verzekeringsattest	249

c.	Bezit en afgifte ter werf van het verzekeringsattest	250
2.	Regels specifiek van toepassing op de verzekeringsplichtige architecten	251
a.	Bewijs en handhaving via de Orde van architecten	252
b.	Bewijs en handhaving via de architectuurovereenkomst (en eventuele andere specifieke plichten van de architect in het kader van bewijs en handhaving) . . .	253
c.	Bewijs en handhaving via de overheid	253
1)	Door de politiediensten en de procureur des Konings	254
2)	Door ambtenaren aangesteld door de minister bevoegd voor Economie (bestuurlijke handhaving)	254
3.	Regels van bewijs en handhaving specifiek van toepassing op verzekeringsplichtige landmeters-experten.	255
a.	Bewijs en handhaving via de Federale Raad voor landmeters-experten	255
b.	Bewijs en handhaving via de overeenkomst voor het leveren van diensten als landmeter-expert (en eventuele andere specifieke plichten van de landmeter-expert in het kader van bewijs en handhaving)	263
4.	Regels specifiek van toepassing op de verzekeringsplichtige landmeters-experten, veiligheids- en gezondheidscoördinatoren en andere dienstverleners in de bouw	264
1)	Door de politiediensten en de procureur des Konings	264
2)	Door ambtenaren aangesteld door de Koning	264
B.	Handhaving buiten de wet zelf.	265
1.	Handhaving door middel van nietigheid.	266
2.	Handhaving door ontbinding	269
3.	Handhaving door middel van aansprakelijkheid.	269
4.	Handhaving door middel van de wet van 20 februari 1939 op de bescherming van de titel en het beroep van architect.	269
IV.	De deontologisch verplichte verzekering van de (burgerlijke) beroepsaansprakelijkheid, met inbegrip van de tienjarige aansprakelijkheid, van de architecten	270
A.	Achtergrond: de verhouding tussen de wettelijk verplichte verzekeringen voor de architect en de deontologische plicht voor de architect tot verzekering	270
B.	Doelstelling van de deontologische regels inzake de architectenverzekering.	273

C.	Handhaving van de deontologische regels binnen de Orde van architecten zelf	274
D.	Handhaving van de deontologische regels buiten de Orde van architecten zelf	275
V.	De deontologisch verplichte verzekering van de (burgerlijke) beroepsaansprakelijkheid van de landmeters-experten	280
VI.	Besluit: een lappendeken	282

Hoofdstuk 3.

De verzekering ‘alle bouwplaatsrisico’s’ (ABR-verzekering)

	Wannes BUELENS	285
I.	Begrip, toepasselijke wetgeving en voordelen	285
	A. Begrip	285
	B. Toepasselijke wetgeving	287
	C. Voordelen	289
II.	Verzekeringnemers, verzekerden en begunstigden	292
	A. De verzekerden en hun (verzekerbare) belang	292
	B. De verzekeringnemer en diens verplichtingen	296
	C. De begunstigde	297
III.	Vormen	298
IV.	Dekkingstermijn – Gewaarborgde goederen en risico’s – Gewaarborgde bedragen	299
	A. Verzekerde werken	299
	B. Dekkingstermijn	300
	1. Bouw-, montage- en proefperiode	301
	2. Onderhouds- of instandhoudingsperiode	303
	C. Afdeling 1 – Beschadiging en verlies (en diefstal) van het bouwwerk in oprichting en van de andere verzekerde goederen	303
	1. De verzekerbare goederen	303
	a. Het bouwwerk	304
	b. De voorlopige bouwwerken	304
	c. De bestaande goederen, mits voorafgaandelijke tegensprekelijke plaatsbeschrijving	305
	d. Bouwplaatsketen, bouwplaatsuitrusting en werf-toestellen	307
	2. De gewaarborgde schadegevallen	307
	a. Tijdens de bouw-, montage- en proefperiode	307
	1) Beschadiging, verlies en diefstal van het bouwwerk en de uitrusting	308
	2) Beschadiging en verlies van de overige verzekerde goederen	312

3) Enkel schadegevallen die zich manifesteren op de bouwplaats en tijdens de bouwperiode	313
b. Tijdens de onderhouds- of instandhoudingsperiode . . .	315
3. Gewaarborgde bedragen en uitkering	319
D. Afdeling 2 – Dekking van de buitencontractuele aansprakelijkheid en de aansprakelijkheid wegens abnormale burenhinder tegenover derden die voortvloeit uit de uitvoering van de verzekerde werken	323
1. Aansprakelijkheid artikelen 1382-1386 oud BW	324
2. Gehoudenheid artikel 544 oud BW	327
3. Dekking in de tijd	331
4. Gewaarborgde bedragen	333
V. Uitgesloten risico's	334
A. Algemene uitsluitingen	338
B. Uitsluitingen afdeling zaakverzekering	346
C. Uitsluitingen afdeling aansprakelijkheidsverzekering	351
VI. Reddingskosten en schadebeperkingsmaatregelen	353
VII. Het subrogatoire verhaalsrecht van de verzekeraar	355
A. Subrogatoir verhaal tegen aansprakelijke derden	356
B. Afstand van verhaal ten aanzien van de verzekerden – Subrogatoir verhaal tegen de verzekerden	357
VIII. Rechtstreekse vordering van het slachtoffer tegen de (aansprakelijkheids)verzekeraar en verhaalsrecht van laatstgenoemde (art. 150 Verz.W.)	372
IX. Kostprijs	376
X. Samenloop van verzekeringen	377
A. Algemene principes inzake samenloop van verzekeringen	377
B. Het ‘ondergeschikte’ versus het ‘aanvullende’ karakter van afdeling 2 van de ABR-verzekering tegenover de BA-verzekering	382
XI. Geschillenbeslechting	384

Hoofdstuk 4.

BA Uitbating, BA Na Werken en andere niet-verplichte bouwverzekeringen

Siegfried BUSSCHER en Jef FEYAERTS	387
I. Inleiding	387
II. Overeenkomsten over niet-verplichte verzekeringen	388
III. Verzekering Burgerlijke Aansprakelijkheid Uitbating	388
A. Inleiding en aard van de polis	388
B. Burgerlijke aansprakelijkheid	390
C. Vergoedbare schade	396
D. Uitsluitingen	397
E. Verzekerd risico	399

	F. Duurtijd van de dekking	406
IV.	Verzekering Burgerlijke Aansprakelijkheid Na Werken	406
	A. Inleiding en aard van de polis	406
	B. Burgerlijke aansprakelijkheid	407
	C. Vergoedbare schade	408
	D. Uitsluitingen	409
	E. Verzekerd risico	411
	F. Duurtijd van de dekking	411
V.	Verzekering beroepsaansprakelijkheid	411
VI.	Verzekeringsaspecten van de samenwerking in bouwteam en bij BIM . .	413
	A. Bouwteam en BIM	413
	B. Aansprakelijkheid en verzekering	415
VII.	Niet-verplichte controleverzekering (tienjarige aansprakelijkheid) . . .	416
	A. Inleiding en aard van de polis	416
	B. Dekking	418
VIII.	Milieuschade	420
IX.	Bedrijfsschadeverzekering, ALOP-verzekering (<i>Advance loss of profits</i>) en DSU-verzekering (<i>Delay in start-up</i>)	422
X.	<i>Warranty & Indemnity</i> -verzekering	423
XI.	Arbeidsongevallenverzekering	424
XII.	Brandverzekering	424

Hoofdstuk 5.

Bouwgeschillen, expertise en verzekering

	Olivia DE LOVINOSSE, Anneleen QUIRYNEN en Pierre THIRIAR	427
I.	Ontstaan van een bouwgeschil	427
II.	Rechten en plichten van de partijen onder een aansprakelijkheidsverzekering	428
	A. Inleiding	428
	B. Dekkingsplicht bij schadegeval	428
	C. Rechtstreekse vordering van de benadeelde tegen de verzekeraar	436
	D. Subrogatoir verhaal van de verzekeraar tegen de verzekerde	439
	E. Leiding van het geschil	442
III.	Expertise	446
	A. Minnelijke expertise en gerechtelijke expertise	446
	1. Minnelijke expertise	446
	2. Gerechtelijke expertise	449
	B. Deskundigenonderzoek bij verstek	452
	C. Tussenkost in een lopende expertise	454
	D. Geschillenbeslechting in de loop van de expertise	457

E.	Hoger beroep, verruimde devolutieve werking en deskundigenonderzoek	458
1.	Uitgesteld hoger beroep	458
2.	Hoger beroep tegen beslissingen over incidenten van het deskundigenonderzoek.	461
3.	Verruimde devolutieve werking en deskundigenonderzoek.	463
F.	Bewijswaarde van de expertise.	468
G.	Wraking en vervanging van de gerechtsdeskundige en de sapiteurs	470
H.	Kosten en erelonen van de gerechtsdeskundige.	474
1.	Provisie op de kosten en erelonen	474
2.	Minnelijke begroting van de kosten en erelonen	476
3.	Rechterlijke begroting van de kosten en erelonen	477
4.	Vrijgave van het saldo van het voorschot en rechtstreekse betalingen.	479
IV.	Knelpunten in de praktijk	479
A.	Het begrip “gaaf werk”	479
B.	Het begrip “voorzienbare schade”	483
C.	Verval vs. uitsluiting.	484
D.	Samenloop van verzekeringen	487

Hoofdstuk 6.

Dading en verzekering in bouwgeschillen

	Steven SLACHMUYLDERS	489
I.	Begripsomschrijving.	489
II.	Essentiële bestanddelen	490
A.	Consensuele overeenkomst.	490
B.	Over een gerezen of toekomstig geschil	491
C.	Met de bedoeling om dit geschil te beëindigen of te voorkomen.	492
D.	Door middel van wederzijdse toegevingen, maar zonder erkenning van aanspraken	492
III.	Vergelijking met andere rechtsfiguren.	494
A.	Partijbeslissing	494
B.	Bindende derdenbeslissing	495
C.	Kwijting ter finale afrekening.	495
IV.	Geldigheidsvereisten.	497
A.	Bekwaamheid	497
B.	Toestemming.	499
1.	Dwaling.	499
2.	Bedrog	501
3.	Geweld.	503
4.	Benadeling.	504

5.	Nietigheid dading over reeds beëindigd geschil	504
6.	Rekenfout	505
C.	Voorwerp	505
D.	Oorzaak	506
V.	Gevolgen	507
A.	Tussen partijen	507
1.	Kracht van gewijsde tussen partijen – Exceptie van dading	507
2.	Sancties bij niet-naleving	509
B.	Tegenwerpelijkheid aan derden	510
1.	De principiële relativiteit	510
2.	De dading en de verzekering	510
VI.	Interpretatie van de dading	513
VII.	Specifieke aandachtspunten	514
A.	De dading en de aanvaarding van de werken	514
B.	De dading en de tienjarige aansprakelijkheid	515
C.	De dading en de correcte omschrijving van het te beëindigen geschil	516
D.	Keuze van sanctionering van de dading	518